

Wspomnienie o Pawle Bojarze Memory of Paweł Bojar

Adam TARKOWSKI¹

¹Uniwersytet Warszawski, Uniwersyteckie Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym i Zrównoważonym Rozwojem, ul. Żwirki i Wigury 93, 02-089 Warszawa, ORCID: 0000-0002-1562-345X, e-mail: tarkowski890@gmail.com

Długi sierpniowy weekend był dla polskich odonatologów czasem wyjątkowo udanym. Trwało XXI Sympozjum Odonatologiczne, które zgromadziło pasjonatów ważek z całego kraju. Pogoda i atmosfera sprzyjały wspólnym wyjazdom w teren, rozmowom i spotkaniom ze znajomymi „ważkarzami”. Choć nie wszyscy mogli wziąć udział osobiście, czuliśmy ich obecność i wsparcie.

W tym samym czasie moja wieloletnia przyjaciółka, Agnieszka Tańczuk, reprezentowała Polskę w Kolumbii podczas International Conference of Odonatology. Miała okazję wymieniać wiedzę ze specjalistami z całego świata i poszukiwać ponad 500 gatunków ważek, które występują w tym niezwykłym kraju. Wydawało się, że to okres idealny dla nas wszystkich – pełen pasji, spotkań i nowych doświadczeń.

Fot. 1. Paweł Bojar

Wróciłem 17 sierpnia do domu w dobrym nastroju, przekonany, że to lato zapisze się w pamięci jako wyjątkowo udane. Niestety, właśnie wtedy dotarła do mnie tragiczna wiadomość, która zmroziła mnie do kości – zmarł Paweł Bojar.

Poznałem Pawła kilka lat temu, niedługo po tym, jak zaprzyjaźniłem się z Agnieszką. Mimo pierwszego wrażenia, jako zwykłego człowieka, niezainteresowanego owadami, szybko zaskoczył mnie ogromem wiedzy i pasją, jaką posiadał na ich temat – tym bardziej, że ważki nie były jego pierwotnym tematem zainteresowań. Z czasem okazało się, że razem z Agnieszką tworzyli niesamowity duet – prawdziwy dream team, który wzajemnie się wspierał i wspólnie przeżywał wiele ważnych chwil.

Uczestniczyli w wielu projektach i badaniach naukowych – zarówno lokalnych, jak i ogólnopolskich. Wspierali monitoringi gatunków chronionych, dokumentowali stanowiska rzadkich ważek oraz angażowali się w prace terenowe związane z ochroną siedlisk wodnych. Paweł, mimo że na początku nie był specjalistą w tej dziedzinie, bardzo szybko zdobył doświadczenie i wniósł ogromny wkład – jego spostrzegawczość i skrupulatność w notowaniu danych okazały się bezcenne.

Fot. 2. Paweł pomagający w obserwacjach terenowych.
Photo 2. Paweł assisting with field observations.

Paweł był człowiekiem niezwykle pomocnym, na którym zawsze można było polegać. Potrafił znaleźć czas, by porozmawiać, podzielić się swoją wiedzą i spojrzeniem na świat. Interesował się wieloma dziedzinami, ale miał w sobie szczególną smykałkę prawdziwego przyrodnika – umiejętność patrzenia na naturę z uważnością i pasją, która udzielała się innym.

Jego odejście jest dla mnie ogromnym zaskoczeniem, szokiem i głębokim smutkiem. Dla wielu z nas Paweł był kimś, kto wnosił do wspólnoty życzliwość, spokój i pewność, że zawsze można na niego liczyć.

Chciałbym jednak oddać głos najważniejszej osobie w życiu Pawła – Agnieszce. To jej słowa najlepiej oddają, kim był i jak ogromną rolę odgrywał w jej życiu i pracy:

„Ukochany Mąż, ciekawy świata Przyrodnik, Człowiek wielu talentów – Paweł Bojar. Jego 30-letnia wiedza z dziedziny Lepidoptera, a później również Odonata, była ogromna i wciąż mnie fascynowała. Był wybitnym Terenowcem i wnikliwym Obserwatorem i chociaż nie we wszystkich moich publikacjach widnieje Jego nazwisko – On był ze mną na każdym etapie pisania danego tekstu. Dzielił się swoją wiedzą i doświadczeniem z każdym, kto o to poprosił, pomagając mi przy organizowaniu warsztatów o ważkach i motylach – bez Niego nie byłabym w miejscu, w którym teraz jestem. Językiem biologa można by powiedzieć, że był takim idealnym podłożem, glebą, na której rosłam, rozwijałam się i kwitłam – był ze mnie bardzo dumny i chciał, żebym to ja była na piedestale, sam zaś umniejszał zawsze swoje zasługi i wkład pracy. Wszystko Mu zawdzięczam. Paweł zawsze chciał, żebym to ja lśniła, a teraz Jego światło zgasło... Trzymam dla Ciebie pochodnię, Kochanie...”

Dzięki temu osobistemu świadectwu można dostrzec pełnię Pawła – człowieka oddanego rodzinie, pasji i przyrodzie, który całym sercem wspierał innych, a swoją wiedzą i doświadczeniem wzbogacał każdego, kto miał szczęście z nim pracować. Widać w nim nie tylko człowieka o wielkim sercu i pasji, ale także mentora i inspirację dla całego środowiska.

Dorobek naukowy i projekty badawcze Pawła Bojara

Paweł pozostawił po sobie nie tylko piękne wspomnienia, lecz także trwałe wkład w badania nad motylami i ważkami. Uczestniczył w wielu projektach terenowych, inwentaryzacjach oraz publikacjach naukowych. Jego praca i pasja będą nadal żyły w efektach badań i w pamięci środowiska przyrodników.

Zrealizowane projekty badawcze

2024 – *Torfianki w Lesie Bagno jako siedliska wtórne i ostoje dla owadów związanych z torfowiskami przejściowymi i wysokimi w Poleskim Parku Narodowym. Inwentaryzacja, ewaluacja, ochrona.* Fundusz Badań i Działań na rzecz Ochrony Środowiska na obszarze Lubelskiego Zagłębia Węglowego, GRANTY DLA NAUKOWCÓW, projekt nr NB 0701-2/2024/3 – jako wolontariusz w zespole kierowanym przez dr. hab. Pawła Buczyńskiego, prof. UMCS.

2022–2025 – udział w wielu mniejszych projektach (tylko z Agnieszką Tańczuk, albo też we współpracy z P. Buczyńskim):

- monitoring populacji zalotki większej (*Leucorrhinia pectoralis*) w Poleskim Parku Narodowym dla IOP PAN w Krakowie,
- monitoring populacji trzepli zielonej (*Ophiogomphus cecilia*) w Wiśle koło Solca n. Wisłą,
- inwentaryzacja ważek (Odonata) w rezerwach przyrody „Nowiny” i „Jezioro Brzeziczno”,
- inwentaryzacja ważek i motyli (Lepidoptera) w rezerwach przyrody: „Jezioro Obradowskie”, „Jezioro Orchowe” i „Torfowisko przy Jeziorze Czarnym” dla BUL w Lublinie.

Publikacje Pawła Bojara:

Monografie naukowe

1. Buczyński P., Staniec B., **Bojar P.**, Buczyńska E., Ołdak K.A., Tańczuk A., Wagner G.K., Soja Jan (w druku). *Torfianki, jako siedliska i narzędzia ochrony owadów związanych z torfowiskami wysokimi i przejściowymi: studium przypadku. – Peat excavations as habitats and tools for protection of insects associated with raised and transitional peat bogs: a case study.* Wydawnictwo UMCS, Lublin.

Artykuły i doniesienia naukowe

1. Buczyński, P., Walczyk, K., Tańczuk, A., Buczyńska, E., **Bojar, P.**, Góral, N. (2022). *Structural and physical factors as predictors of the species distribution and diversity of dragonflies (Insecta, Odonata) in an upland storage reservoir.* Folia Biologica (Kraków), 70(2), 67–78.
2. Buczyński, P., Piwowarczyk, A., Tańczuk, A., **Bojar, P.**, Mikołajczuk, P., Góral, N. (2022). *Ważki (Odonata) Rezerwatu Przyrody „Jezioro Orchowe” (Polesie Zachodnie).* Przegląd Przyrodniczy, 33(2), 79–93.
3. Tańczuk, A., **Bojar, P.** (2022). *Potwierdzenie rozrodu Cordulegaster boltonii (Donovan, 1807) (Odonata: Cordulegasteridae) w Czarnej Hańczy (Suwalski Park Krajobrazowy).* Wiadomości Entomologiczne, 41(1), 1–3.
4. Buczyński, P., **Bojar, P.**, Tańczuk, A., Tarkowski, A., Buczyńska, E. (2023). *Ważki (Odonata) Kotliny Sandomierskiej (Polska południowo-wschodnia): nowe dane i stan poznania.* Nowy Pamiętnik Fizjograficzny, 8(1–2), 21–65.
5. Tańczuk, A., **Bojar, P.** (2023). *Proponowany rezerwat „Ciesacin” jako ostoja przeplatki aurinii (Euphydryas aurinia) (Rottemburg, 1775) (Lepidoptera).* Parki Narodowe i Rezerwaty Przyrody, 42(2), 39–49.
6. Tańczuk, A., Tarkowski, A., Rychła, A., Buczyński, P., **Bojar, P.**, Borejszo, J., Czechowski, P., Dubicka-Czechowska, A., Dumański, J., Goc, M., Gołąb, M.J., Góral, N., Harcińska, A., Jędro, G., Jędro, M., Lewoń, K., Lewoń, R., Marzec, M., Mikołajczuk, P., Ołdak, K., Ożana, S., Słupek, J., Śniegula, S., Tończyk, G., Wiśniewski K. (2024). *Materiały do poznania ważek (Odonata) Pojezierza Litewskiego (Polska północno-wschodnia), ze szczególnym uwzględnieniem Suwalskiego Parku Krajobrazowego, zebrane przy okazji XIX Sympozjum Sekcji Odonatologicznej Polskiego Towarzystwa Entomologicznego w 2023 r.* Odonatrix, 20(3), 1–21.

7. Buczyński, P., Rychła, A., Tańczuk, A., Tarkowski, A., **Bojar, P.**, Czechowski, P., Daraż, B., Dubicka-Czechowska, A., Gołąb, M.J., Greinke, M., Jasnosz, K., Juraszczyk, A., Libera, A., Libera, K., Ołdak, K., Orlikowski, M., Orzechowski, R., Penk, A., Rauner-Bułczyńska, E., Roczyńska, J., Rosiak-Stepa, K., Sadowska, G., Stefaniak, M., Struk, A., Śniegula, J.A., Śniegula, S., Tończyk, G., Wiśniewski, K., Zapart, A., Żóralski, R. (2024). *Ważki (Odonata) stwierdzone podczas XX Sympozjum Sekcji Odonatologicznej Polskiego Towarzystwa Entomologicznego w 2024 r. we Wdzydzkim Parku Krajobrazowym (Bory Tucholskie, Polska Północna)*. Odonatrix, 20(9), 1–21.
8. Buczyński P., Staniec B., **Bojar P.**, Buczyńska E., Ołdak K.A., Soja J., Tańczuk A., Wagner G.K., Skarżyński D., Smolis A. (w druku). *Skoczogonki (Collembola) torfianek w borze bagiennym w Poleskim Parku Narodowym*. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody.

Doniesienia konferencyjne

1. Tańczuk, A., Ołdak, K.A., **Bojar, P.**, Buczyński, P., Buczyńska, E. (2025). *Dragonfly fauna of sphagnum peat excavations in Bagno Forest in Poleski National Park (eastern Poland)*. [w:] International Congress of Odonatology IVO 2025. From collections to the people: Navigating the Future of Odonatology. Book of Abstract, Villa de Leyva, Boyacá, Colombia, August 10 -15 2025. Fundación Mayu Suyana – MASUY, Instituto de Investigación de Recursos Biológicos Alexander von Humboldt – IAVH, Universidad de los Andes – Biocore, Universidad de Antioquia: 27-28.
2. Buczyński, P., Buczyńska, E., **Bojar, P.**, Ołdak, K., Staniec, B., Wagner, G.K., Tańczuk, A., Soja, J. *Zanikający skarb – potońia w Lesie Bagno (Poleski PN) i ich entomofauna (Odonata, Coleoptera, Hymenoptera: Formicidae, Trichoptera, Lepidoptera)*. [w:] P. Buczyński (red.). 54. Zjazd i Konferencja Naukowa Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, Lublin, 11-14.09.2025 r. Materiały Konferencyjne. Polskiego Towarzystwa Entomologiczne, Poznań: 21-22.
3. Buczyński, P., Buczyńska, E., **Bojar, P.**, Ołdak, K.A., Tańczuk, A. (2025). *Libellenfauna alter Torfstichen in einem Sumpkiefernwald im Poleski Nationalpark (Ostpolen)*. [w:] Tagungsband. 42. Jahrestagung der GdO in Dresden, 14.-15.3.2025. Technische Universität, Dresden, 10-11.

Sprawozdania

1. Buczyński, P., Tańczuk, A., **Bojar, P.**, Ołdak, K., Kruk, Z., Soja, J. (2025). III Ogólnopolski Dzień Wążki. Wiadomości Uniwersyteckie UMCS, 6/2025: 79.

Podziękowania

Serdecznie dziękuję Agnieszce Tańczuk i Pawłowi Buczyńskiemu za okazane wsparcie i zaangażowanie w opracowanie zestawienia dorobku naukowego Pawła Bojara.